

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. birželio 29 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Gedimino Sagačio (pranešėjas), Antano Simišio (kolegijos pirmininkas) ir Donato Šemo,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **sinteresuoto asmens antstolio Giedriaus Jonausko** kasacinį skundą dėl Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. lapkričio 10 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal pareiškėjos uždarnosios akcinės bendrovės „Legal Balance“ skundą dėl antstolio Giedriaus Jonausko veiksmų.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

- Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių interneto svetainėje sudaromos reikalavimo teisės perleidimo sutarties pasirašymo būdą bei tokiai sutarčiai taikytinus formos reikalavimus, aiškinimo ir taikymo.
- Antstolio G. Jonausko kontoroje 2022 m. liepos 20 d. gautas pareiškėjos UAB „Legal Balance“ skundas dėl antstolio atsakymo tenkinti prašymus priimti vykdyti vykdomuosius dokumentus. Pareiškėja skundu prašė: 1) atšaukti antstolio 2022 m. birželio 30 d. patvarkymus Nr. S-22-91-20746 ir Nr. S-22-91-20726, kuriais atsakyta priimti vykdomuosius dokumentus vykdyti; 2) tenkinti pareiškėjos 2022 m. gegužės 4 d. per Elektroninės vykdomosios bylos portalą *antstoliai.lt* teiktus prašymus, priimti vykdomuosius dokumentus vykdyti.
- Pareiškėja nurodė, jog 2022 m. gegužės 4 d. naudodamasi portalu *antstoliai.lt*, pateikė prašymus priimti vykdomuosius dokumentus (Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Klaipėdos darbo ginčų komisijos 2022 m. kovo 7 d. sprendimus Nr. DGKS-1034 ir Nr. DGKS-1033) vykdyti. Pradiniai kreditoriai pagal minėtus sprendimus yra R. A. (R. A.) ir N. S.
- Pareiškėja pažymėjo, kad 2022 m. gegužės 6 d. gavo antstolio raštus dėl tinkamai patvirtintų dokumentų pateikimo, kuriais buvo prašoma per 3 darbo dienas nuo jų gavimo pateikti tinkamai pasirašytas reikalavimo teisės perleidimo sutartis.
- Bendrovė UAB „Legal Balance“ antstoliui pateikė raštą, kuriame nurodė, jog pateikė ginčijamas sutartis pradiniam kreditoriui pasirašyti per *www.eskolas.lt* interneto platformą, t. y. naujasis kreditorius tokiu būdu pateikė ofertas (sutartį ir jos priedą), o pradiniai kreditoriai atitinkamas ofertas priėmė ir pasirašė. Reikalavimo perleidimo sutarčių pasirašymo tvarka yra aptarta atitinkamuose reikalavimo perleidimo sutarčių punktuose (2022 m. balandžio 7 d. sutarties Nr. 2022-04/72 bei 2022 m. balandžio 7 d. sutarties Nr. 2022-04/71 5.4–5.5 punktai).
- Antstolis 2022 m. birželio 30 d. patvarkymais Nr. S-22-91-20746 ir Nr. S-22-91-20726 atsisakė priimti vykdomuosius dokumentus vykdyti, vykdomieji dokumentai grąžinti pareiškėjai. Antstolis savo atsakymą priimti vykdomuosius dokumentus vykdyti grindė Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.103 straipsnio nuostata, jog reikalavimo perleidimo sutarties formai taikomi tokie pat reikalavimai, kokie taikomi pagrindinei prievolei. Šį antstolio patvarkymą pareiškėja apskundė.
- Antstolis G. Jonauskas pareiškėjos skundo netenkino. Antstolis patvarkyme nurodė, jog pareiškėja, pateikdama vykdyti vykdomuosius dokumentus, pridėjo dviejų 2022 m. balandžio 7 d. reikalavimo perleidimo sutarčių PDF formato failus. Pastarieji dokumentai nėra pasirašyti sutarties šalių taip, kaip tai nustato Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 114 straipsnis. CK 6.103 straipsnis reglamentuoja, jog reikalavimo perleidimo sutarties formai taikomi tokie pat reikalavimai kaip ir pagrindinei prievolei.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

- Klaipėdos apylinkės teismas 2022 m. rugsėjo 1 d. nutartimi pareiškėjos skundą dėl antstolio G. Jonausko veiksmų tenkino, panaikino 2022 m. birželio 30 d. patvarkymus, kuriais atsakyta priimti vykdomąjį dokumentą vykdyti, ir įpareigojo antstolį iš naujo spręsti pareiškėjos teikiamų vykdomųjų dokumentų priėmimo klausimą.
- Teismas nustatė, kad reikalavimo perleidimo sutarčių 5.4–5.5 punktuose nurodyta, jog „Šalys susitaria, jog Sutartis bei Priedas prie Sutarties pasirašomi naujam kreditoriui pateikus Sutartį bei Priedą pradiniam kreditoriui per nuotolinę skolų registravimo platformą *www.eskolas.lt* (oferta) ir pradiniam kreditoriui patvirtinus Sutartį bei Priedą elektroninėmis nuotolinio ryšio priemonėmis (telefonu) ar elektroniniu parašu (Smart-ID, mobiliuoju parašu) (akceptas). Šalys susitaria, kad tokiu būdu patvirtinta Sutartis bei Priedas prie Sutarties laikomi pasirašytais elektroniniu parašu ir prilyginami sandoriams, sudarytiems rašytine forma bei sukelia tokias pat teisinės pasekmes kaip ir rašytiniai dokumentai,

patvirtinti Šalių parašais“; „ši Sutartis yra teisiskai privaloma Šalims ir jų atitinkamiems teisių perėmėjams, paveldėtojams ir teisėtiems atstovams“. Minėtos reikalavimo perdavimo sutartyse atlikti įrašai, jog tiek R. A., tiek N. S. pasirašė sutartis SMS žinutėmis iš savo telefono numerių, sutartys pasirašytos įvedus SMS gautus kodus. Naujojo kreditoriaus vardu sutartis pasirašė direktorius M. Š., veikiantis pagal bendrovės įstatus.

10. Teismas nurodė, jog sutartis gali būti laikoma sudaryta (galiojančia) net ir nepasirašyta, vienai iš šalių pateikiant pasiūlymą (ofertą) sutartį sudaryti. Remiantis ginčo sutarčių 5.4 punktais, reikalavimo perdavimo sutartys buvo pateiktos pradiniais kreditoriams per *www.eskolas.lt* interneto platformą pasirašyti, t. y. pareiškėja pateikė ofertas siųsdama per *www.eskolas.lt* interneto platformą (sutartį ir jos priedą), o pradiniai kreditoriai jas priėmė ir pasirašė tokiu būdu, kaip tai nustatyta reikalavimo perdavimo sutarčių 5.4 punktuose, t. y. SMS žinutėmis iš savo telefono numerių (sutartys pasirašytos įvedus SMS žinute gautus kodus). Naujojo kreditoriaus vardu sutartis pasirašė direktorius M. Š., veikiantis pagal bendrovės įstatus. Pirmosios instancijos teismas pripažino, jog reikalavimo perdavimo sutartys, pasirašytos jose nustatyto pasirašymo būdu (įvedus SMS žinute gautus kodus), prilygintinos sandoriams, sudarytiems rašytine forma, ir sukelia tokias pat teises pasekmes kaip ir rašytiniai dokumentai, patvirtinti šalių parašais.
11. Klaipėdos apygardos teismas, išnagrinėjęs bylą pagal suinteresuoto asmens antstolio atskirąjį skundą, 2022 m. lapkričio 10 d. nutartimi Klaipėdos apylinkės teismo 2022 m. rugsėjo 1 d. nutartį pakeitė. Teismas panaikino skundžiamos pirmosios instancijos teismo nutarties dalį, kuria antstolis G. Jonauskas įpareigotas iš naujo spręsti vykdomojo dokumento pateikimo vykdyti priėmimo klausimą, kitą nutarties dalį paliko nepakeistą.
12. Apeliacinės instancijos teismas atmetė suinteresuoto asmens argumentus, kad pareiškėja, pateikdama vykdyti vykdomuosius dokumentus ir pridėdama 2022 m. balandžio 7 d. reikalavimo perdavimo sutarčių PDF formato failus, kurie pradinių išieškotojų nėra pasirašyti nei ranka nei elektroniniu parašu, nesuteikia antstoliui galimybės patikrinti pridėdamų dokumentų tikrumo ir įsitikinti, ar sutartys yra galiojančios, taip pat paties reikalavimo perdavimo fakto. Dėl šių argumentų apeliacinės instancijos teismas pritarė esminiams pirmosios instancijos teismo nutarties motyvams ir jų nekaratojo.
13. Teismas nurodė, kad, vadovaujantis Sprendimų vykdymo instrukcijos 4.3 punktu, visus vykdomuosius dokumentus dėl pinigų sumų išieškojimo antstoliams paskirsto Antstolių informacinė sistema pagal Sprendimų vykdymo instrukcijoje nustatytus kriterijus (4.3.1–4.3.8.3 papunkčiai). Taigi, vadovaujantis nurodytu teisiniu reguliavimu, vykdomasis dokumentas iš naujo turėtų būti pateikiamas per Antstolių informacinę sistemą, kuri automatiškai paskirs antstolį, todėl teismas darė išvadą, kad suinteresuotas asmuo neturi pagrindo spręsti vykdomojo dokumento pateikimo vykdyti priėmimo klausimo iš naujo, nes šis vykdomasis dokumentas, pagal nustatytą teisinį reglamentavimą iš naujo pateiktas vykdyti, gali būti paskirtas kitam antstoliui. Atsižvelgiant į tai, skundžiamos nutarties dalis, kuria antstolis įpareigotas iš naujo spręsti vykdomojo dokumento pateikimo vykdyti priėmimo klausimą, remiantis CPK 651 straipsnyje įtvirtintu teisiniu reglamentavimu, apeliacinės instancijos teismo pripažinta nepagrįsta, todėl panaikinta.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

14. Kasaciniu skundu antstolis G. Jonauskas prašo panaikinti Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. lapkričio 10 d. nutartį ir perduoti bylą nagrinėti šiam teismui iš naujo. Kasaciniame skunde laikomasi pozicijos, jog teisės aktai neįtvirtina galimybės pasirašyti sutartis įvedus telefone SMS žinute gautą kodą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais esminiais argumentais:
  - 14.1. CK 6.103 straipsnio 1 dalis nustato, kad reikalavimo perdavimo sutarties formai taikomi tokie pat reikalavimai kaip ir pagrindinei prievolei. Tačiau skundžiamais sprendimais nustatyta, kad antstoliui teikiami dokumentai neprivalo būti pasirašyti ranka ar elektroniniu parašu, pareiškėjui pakanka nurodyti, kad sutartis pasirašyta įvedus antstoliui nežinomame telefone nežinomus SMS žinute gautus kodus.
  - 14.2. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento Nr. 910/2014 dėl elektroninės atpažinties ir elektroninių operacijų patikimumo užtikrinimo paslaugų vidaus rinkoje, kuriuo panaikinama Direktyva 1999/93/EB, (toliau – Reglamentas) 3 straipsnio 10 dalis nustato, kad elektroninis parašas yra elektroninės formos duomenys, kurie yra prijungti prie kitų elektroninės formos duomenų arba logiškai susieti su jais ir kuriuos pasirašantis asmuo naudoja pasirašydamas. Reglamento 25 straipsnio 2 dalyje taip pat nurodyta, kad kvalifikuoto elektroninio parašo teisinė galia yra lygiavertė rašytiniam parašui.
  - 14.3. Kvalifikuoto elektroninio parašo sudedamosios dalys yra pasirašančiojo asmens vardas ir pavardė, žyma, kad tai yra kvalifikuotas elektroninis parašas, ir pasirašymo informacija, t. y. data, tikslus laikas ir laiko zona. Teisės aktai neįtvirtina galimybės pasirašyti sutartis įvedus telefone SMS žinute gautus kodus. UAB „Legal Balance“, pateikdama vykdyti vykdomuosius dokumentus ir pridėdama 2022 m. balandžio 7 d. reikalavimo perdavimo sutarčių Nr. 2022-07/71 ir 2022-07/72 PDF formato failus, kurie pradinių išieškotojų nebuvo pasirašyti nei ranka, nei elektroniniu parašu, nesuteikė antstoliui galimybės patikrinti pridėdamų dokumentų tikrumo ir įsitikinti, ar sutartys yra galiojančios, taip pat pradinio išieškotojo valios, paties reikalavimo perdavimo fakto.
15. Pareiškėja atsiliepimu į kasacinį skundą prašo antstolio G. Jonausko 2023 m. vasario 7 d. kasacinį skundą atmesti, o Klaipėdos apylinkės teismo 2022 m. rugsėjo 1 d. nutartį ir 2022 m. lapkričio 10 d. Klaipėdos apygardos teismo nutartį palikti nepakeistas. Atsiliepimas grindžiamas šiais esminiais argumentais:
  - 15.1. Fiziniai ir juridiniai asmenys gali prisijungti prie *www.eskolas.lt* interneto platformos, save identifikuoti, sukurti vartotojo paskyrą ir teikti elektronines užklausas su siūlomų pirkti reikalavimų duomenimis bei juos pagrindžiančiais dokumentais. Kurdami paskyrą asmenys nurodo savo asmens ir kitus duomenis ir patvirtina, kad susipažino su svetainės *www.eskolas.lt* naudojimo taisyklėmis, kurių 5.22 ir 5.25 punktuose nustatyta, kad pradinis kreditorius patvirtina ir garantuoja, jog visi pateikti duomenys, reikalavimo teisę patvirtinantys dokumentai bei patvirtinimai yra teisingi, tikslūs, išsamūs, galiojantys, atitinka tikrovę ir pradinis kreditorius prisiima visų padarinių, galinčių kilti dėl neteisingos informacijos, patvirtinimų, negaliojančių dokumentų pateikimo riziką. Fizinį asmenų identifikavimą vyksta trinis skirtingais būdais: el. parašu, „Smart-ID“ identifikacija arba pateikiant asmens dokumentą (paso ar asmens tapatybės kortelės skaitmeninę kopiją). Kitaip tariant, fiziniai asmenys yra tinkamai identifikuojami ir todėl jų suvesti asmens duomenys yra patikimi. Vienas iš nurodomų duomenų yra asmens mobilusis telefono numeris, todėl yra pagrįsta manyti, kad iš konkretaus telefono numerio atėjęs SMS trumpąja žinute suvestas kodas, nurodytas pradiniam kreditoriui jo *www.eskolas.lt* paskyroje, yra save identifikavusio šioje platformoje asmens valios išraiška.
  - 15.2. Reikalavimo perdavimo sutartys, pasirašytos sutartyse nustatyto pasirašymo būdu (įvedus SMS trumpąja žinute gautus kodus), pagal Europos Sąjungos teisinį reglamentavimą ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktiką gali būti laikomos sudarytomis rašytine forma. Reikalavimo sutartyse konkrečiai nustatyta jų pasirašymo tvarka (5.4 punktas). Kaip teisingai pažymėjo apeliacinės instancijos teismas, reikalavimo perdavimo sutartys, pasirašytos jose nustatyto pasirašymo būdu (įvedus SMS trumpomis žinutėmis gautus kodus), prilygintinos sandoriams, sudarytiems rašytine forma, ir sukelia tokias pat teises pasekmes kaip ir rašytiniai dokumentai, patvirtinti šalių parašais. UAB „Legal Balance“ interneto platformoje pateiktas pasiūlymas (oferta) yra laikytinas tinkamu šios bendrovės reikalavimo perdavimo sutarčių pasirašymu. Pradinių kreditorių pasirinkimas pasirašyti reikalavimo perdavimo sutartis suvedant SMS trumpomis žinutėmis gautus kodus yra nurodomas sutarčių tekste, t. y. po paskutinio sutarties punkto yra nurodoma, kad pradinis kreditorius pasirašė sutartį suvedamas gautą konkrečiu telefono numeriu kodą.

- 15.3. Galimybė šalims nustatyti, kas atitinka el. parašą, yra įtvirtinta Reglamento 5 straipsnio 1 dalyje. Pažymėtina, kad pradiniai kreditoriai turėjo galimybę išsisaugoti reikalavimo perdavimo sutartis, jas pasirašę, ir visada turi prieigą prie jų savo *www.eskolas.lt* platformos paskyroje PDF formatu. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktiką tokio sutarties pasirašymo užtenka, kad reikalavimo perdavimo sutartis būtų laikytinos sudarytomis rašytine forma (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. vasario 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-36-781/2022).

Teisėjų kolegija

konstatuoja

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl reikalavimo perdavimo sutarties formos ir sudarymo

16. Nagrinėjamoje byloje sprendžiamas ginčas dėl to, ar pareiškėjos kartu su prašymu priimti vykdomuosius dokumentus vykdyti pateikti duomenys antstoliui sudarė pakankamą pagrindą konstatuoti, kad reikalavimus, atsiradusius iš Darbo ginčų komisijos sprendimų, pradiniai kreditoriai perdavo pareiškėjai.
17. Remiantis CK 1.71 straipsniu, sandoriai sudaromi žodžiu, raštu (paprasčia arba notarine forma) arba konkludentiniais veiksmais.
18. CK 1.73 straipsnio 1 dalies 11 punkte nustatyta, kad paprasčia rašytine forma turi būti sudaromi sandoriai, kuriems šis kodeksas ar kiti įstatymai nustato privalomą paprastą rašytinę formą. Pagal to paties straipsnio 2 dalį rašytinės formos sandoriai sudaromi surašant vieną dokumentą, pasirašomą visų sandorio šalių, arba šalims apsieičiant atskirais dokumentais. Rašytinės formos dokumentui prilyginami šalių pasirašyti dokumentai, perduoti telekomunikacijų galiniais įrenginiais, jeigu yra užtikrinta teksto apsauga ir galima identifikuoti parašą.
19. Pagal CK 1.76 straipsnio 2 dalį, jeigu sandoris buvo sudarytas panaudojant telekomunikacijų galinius įrenginius, tai visais atvejais privalo būti pakankamai duomenų sandorio šalims nustatyti. Jeigu tokių duomenų nėra, šalys, kilus ginčui, negali remtis liudytojų parodymais sandorio sudarymo faktui įrodyti. Civilinio kodekso 1.76 straipsnio 2 dalies komentare, aiškinant joje įtvirtintą teisės normą, nurodoma, kad tokiais atvejais sandorio šalys nustatomos pagal elektroninį parašą (*Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras*. I dalis. Vilnius, Justitia, p. 174–175).
20. Remiantis CK 6.103 straipsniu, reikalavimo perdavimo sutarties formai taikomi tokie pat reikalavimai kaip ir pagrindinei prievolei.
21. Sutarties sudarymą reglamentuojančios teisės normos nustatytos CK. Sutartis sudaroma pateikiant pasiūlymą (oferta) ir priimant pasiūlymą (akceptas) arba kitais šalių susitarimą pakankamai įrodančiais veiksmais (CK 6.162 straipsnio 1 dalis).
22. CK 6.192 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad kai pagal įstatymus ar šalių susitarimą sutartis turi būti paprastos rašytinės formos, ji gali būti sudaroma tiek surašant vieną šalių pasirašomą dokumentą, tiek ir apsieičiant raštais ar telekomunikacijų galiniais įrenginiais perduodama informacija, jeigu yra užtikrinta teksto apsauga ir galima identifikuoti jį siuntusios šalies parašą.
23. Kasacinis teismas, aiškindamas 1964 m. CK (nebegalioja nuo 2001 m. liepos 1 d.) 43 straipsnio sąvoką „rašytinė forma“, yra nurodęs, kad ją būtina aiškinti plačiai, atsižvelgiant į gyvenimo realijas, šiuolaikinių komunikacijos priemonių teikiamas galimybes ir komercinės veiklos specifiką. Sandorio rašytinė forma – tai ne tik bendras abiejų sandorio šalių pasirašytas dokumentas, bet ir kiti rašytiniai dokumentai, pasirašyti tik vienos iš sandorio šalių, tačiau, susiklosčius faktiniams santykiams, patvirtinantys sutartinių santykių tarp šalių atsiradimą. Tokiais dokumentais gali būti sutarties tekstas, pasirašytas tik vienos iš šalių, jeigu po to, kai sutarties tekstą gavo kita šalis, sutartį šalys faktiškai vykdė, nors antra šalis jos ir nepasirašė (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2000 m. spalio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-1093/2000).
24. Reglamento 3 straipsnio 10 dalyje nustatyta, jog elektroninis parašas – elektroninės formos duomenys, kurie yra prijungti prie kitų elektroninės formos duomenų arba logiškai susieti su jais ir kuriuos pasirašantis asmuo naudoja pasirašydamas. Šio straipsnio 12 dalyje nustatyta, kad kvalifikuotas elektroninis parašas – tai pažangusis elektroninis parašas, sukurtas naudojant kvalifikuotą elektroninio parašo kūrimo įtaisą ir patvirtintas kvalifikuotu elektroninio parašo sertifikatu. Reglamento 25 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog negalima atsisakyti pripažinti elektroninio parašo teisinės galios ir jo tinkamumo naudoti kaip įrodymą teismo procese tik dėl to, kad parašas yra elektroninis arba kad jis neatitinka kvalifikuotų elektroninių parašų reikalavimų. To paties straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad kvalifikuoto elektroninio parašo teisinė galia yra lygiavertė rašytiniam parašui.
25. Reglamento 2 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, jog šis reglamentas nedaro poveikio nacionalinės arba Sąjungos teisės aktams, susijusiems su sutarčių sudarymu arba kitų teisinių ar procedūrinių pareigų nustatymu ir šių sutarčių bei pareigų galiojimu, susijusių su forma.
26. Lietuvos Respublikos elektroninės atpažinties ir elektroninių operacijų patikimumo užtikrinimo paslaugų įstatymo (toliau – EAEOPUPĮ) 3 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad elektroninio parašo, neatitinkančio kvalifikuotam elektroniniam parašui keliamų reikalavimų, kurie yra nustatyti Reglamente 910/2014, teisinė galia yra lygiavertė rašytiniam parašui, jeigu tokio elektroninio parašo naudotojai dėl to iš anksto susitaria raštu ir jeigu yra galimybė šį susitarimą išsaugoti patvariojoje laikmenoje.
27. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad UAB „Legal Balance“ vykdo savo veiklą per *www.eskolas.lt* interneto platformą, kurioje suteikia galimybę tiek fiziniams, tiek juridiniams asmenims save identifikuoti ir susikurti savo vartotojo paskyrą bei teikti kreditoriui elektronines užklausas su siūlomų pirkti reikalavimų duomenimis bei juos pagrindžiančiais dokumentais. Pareiškėjos teigimu, reikalavimo perdavimo sutartys buvo pateiktos pradiniais kreditoriams per *www.eskolas.lt* interneto platformą pasirašyti, o pradiniai kreditoriai jas priėmė ir pasirašė SMS žinutėmis iš savo telefono numerių (sutartys pasirašytos įvedus SMS žinutėmis gautus kodus). Pareiškėjos vardu sutartis pasirašė direktorius M. S., veikiantis pagal bendrovės įstatus. Reikalavimo perdavimo sutarčių 5.4 punktuose nurodyta: „Šalys susitaria, jog Sutartis bei Priedas prie Sutarties pasirašomi NAUJAJAM KREDITORIUI pateikus Sutartį bei Priedą PRADINIAM KREDITORIUI per nuoskų registravimo platformą *www.eskolas.lt* (oferta) ir PRADINIAM KREDITORIUI patvirtinus Sutartį bei Priedą elektroninėmis nuotolinių ryšių priemonėmis (telefonu) ar elektroniniu parašu (Smart-ID, mob. parašu) (akceptas). Šalys susitaria, kad tokiu būdu patvirtinta Sutartis bei Priedas prie Sutarties laikomi pasirašytais elektroniniu parašu ir prilyginami sandoriams, sudarytiems rašytine forma bei sukelia tokias pat teises pasekmes kaip ir rašytiniai dokumentai, patvirtinti šalių parašais.“
28. Byloje nėra ginčo dėl to, kad reikalavimo perdavimo sutartys turėjo būti sudarytos rašytine forma (CK 6.103 straipsnis). Tačiau šalys nesutarė ir bylą nagrinėję teismai sprendė, ar pareiškėjos UAB „Legal Balance“ antstoliui pateikti duomenys yra pakankami, kad būtų pripažinti patvirtinančiais reikalavimo perdavimo sutarčių sudarymą būtent tokia forma ir išspręsti vykdomojo dokumento priėmimo klausimą (CPK 651 straipsnio 2 dalies 1 punktas). Antstolis kasaciniame skunde teigia, kad pareiškėjos pateiktos reikalavimo perdavimo sutartys pradinių išieškotojų nebuvo pasirašytos nei ranka, nei elektroniniu parašu. Pareiškėja atsiliepime į kasacinį skundą, be kita ko, nurodo, kad reikalavimo perdavimo sutartys atitinka Reglamento reikalavimus, nes nereikėtų apsiriboti tik kvalifikuotu elektroniniu parašu kaip vienintele

įmanoma elektroninio parašo forma.

29. Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį, kad bylą nagrinėjusių teismų procesiniuose sprendimuose tiesiogiai nepasisakyta dėl to, ar reikalavimo perleidimo sutartys (ne)buvo pasirašytos elektroniniu parašu. Teismų išvada, kad sutartys atitinka CK 6.103 straipsnio reikalavimus, grindžiama tuo, kad, remiantis reikalavimo perleidimo sutarčių 5.4 punktais, reikalavimo perleidimo sutartys buvo pateiktos pradiniam kreditoriui per *www.eskolas.lt* interneto platformą pasirašyti, t. y. pareiškėja pateikė ofertas siųsdama per *www.eskolas.lt* interneto platformą (sutartį ir jos priedą), o pradiniai kreditoriai jas priėmė ir pasirašė tokiu būdu, kaip nustatyta Reikalavimo perleidimo sutarčių 5.4 punktuose, t. y. SMS žinutėmis iš savo telefono numerių (sutartys pasirašytos įvedus SMS gautus kodus). Taigi, bylą nagrinėjusių teismų išvada dėl rašytinės sandorių formos laikytosi grindžiama iš esmės tuo, kad pačių sutarčių tekstuose jos prilyginamos rašytiniams dokumentams, patvirtintiems šalių parašais. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad tokia išvada yra teisiškai nepagrįsta. Kilus teisminiams ginčui dėl to, ar buvo laikytasi įstatyme nustatytos atitinkamos sutarties formos, teismo funkcija negali apsiriboti sutarties tekste nurodytos sutarties šalių valios, kad sutartis laikoma sudaryta vienokia ar kitokia forma, konstatavimu. Konkrečios sutarties forma iš esmės yra objektyvi kategorija, kurią teismas turi nustatyti remdamasis byloje esančiais įrodymais.
30. Kartu pažymėtina, kad byloje teismų nustatytos aplinkybės, kurių kasaciniame skunde neginčija ir pats antstolis (kad sutartys pasirašytos įvedus SMS gautus kodus) sudaro pagrindą spręsti, jog reikalavimo perleidimo sutartys buvo pasirašytos elektroniniu parašu, kaip jis apibrėžtas Reglamento 3 straipsnio 10 dalyje, nes: a) konkrečiu telefonu numeriu siunčiama SMS žinutė yra elektroniniai duomenys; b) jie gali būti prijungti ar logiškai susieti su kitais duomenimis (slaptažodžiu, konkrečios SIM kortelės parametrais, paslaugos tiekėjo debesyje esančiais duomenimis ar kt.); c) bylos aplinkybės rodo, kad tokie duomenys funkcinė prasme gali būti naudojami kaip asmens valią formalizuojantis aktyvus veiksmas. Vis dėlto šiuo atveju elektroninis parašas neatitiko kvalifikuotam elektroniniam parašui keliamų reikalavimų, nustatytų Reglamento 3 straipsnio 12 dalyje. Atsižvelgiant į tai, jo teisinė galia negali būti lygiavertė rašytiniam parašui (Reglamento 25 straipsnio 2 dalis).
31. Sprendžiant, ar nekvalifikuoto elektroninio parašo teisinė galia yra lygiavertė rašytiniam parašui nacionalinių teisės normų (EAEOPUPĮ 5 straipsnio 1 dalis) pagrindu, svarbu nustatyti: 1) ar elektroninio parašo naudotojai dėl to iš anksto susitarė raštu; 2) ar yra galimybė šį susitarimą išsaugoti patvariojoje laikmenoje.
32. Pirmoji iš anksčiau nurodytų sąlygų (ar tokio elektroninio parašo naudotojai dėl to iš anksto susitarė raštu) nulemia d u kumuliatyvius reikalavimus: laiko (šalių susitarimas dėl nekvalifikuoto elektroninio parašo naudojimo turi būti sudarytas iš anksto, t. y. anksčiau nei pati sutartis) ir formos (toks susitarimas turi būti sudarytas raštu). Teisėjų kolegijos vertinimu, nagrinėjamoje byloje teismų nustatytos aplinkybės nesudaro pagrindo spręsti dėl tokio išankstinio rašytinio susitarimo egzistavimo.
33. Pirmą, atkreiptinas dėmesys į pareiškėjos atsiliepime į kasacinį skundą nurodytą registracijos *eskolas.lt* portale, asmens identifikavimo ir susiejimo bei valios formalizavimo procesą: „Asmenys gali <...> prisijungti prie *www.eskolas.lt* internetinės platformos, save identifiкуoti, sukurti vartotojo paskyrą ir teikti Kreditoriui elektronines užklausas su siūlomų pirkti reikalavimų duomenimis bei pagrindžiančiais dokumentais. <...> kuriant paskyrą asmenys nurodo savo asmens ir kitus duomenis bei patvirtina, kad susipažino su *www.eskolas.lt* naudojimo taisyklėmis, kurių 5.22. ir 5.25. punktuose numatyta, kad pradinis kreditorius patvirtina ir garantuoja, kad visi pateikti duomenys, reikalavimo teisę patvirtinantys dokumentai bei patvirtinimai yra teisingi, tikslūs, išsamūs, galiojantys, atitinka tikrovę ir pradinis kreditorius prisiima visų padarinių, galinčių kilti dėl neteisingos informacijos, patvirtinimų, negaliojančių dokumentų pateikimo riziką. Fizinį asmens identifikaciją vyksta trinis skirtingais būdais: el. parašu, su Smart-ID identifikacija arba pateikiant asmens dokumentą (paso ar asmens tapatybės kortelės skaitmeninę kopiją) <...>“.
34. Iš pareiškėjos byloje esančių duomenų nėra aišku, kuriuo iš pirmiau nurodytų būdų – el. parašu, su „Smart-ID“ identifikacija ar pateikiant asmens dokumentą (paso ar asmens tapatybės kortelės skaitmeninę kopiją) – buvo identifiкуoti fiziniai asmenys R. A. ir N. S., kurių reikalavimo teisių įgijimą pareiškėja įrodinėja nagrinėjamoje byloje. Teisėjų kolegijos vertinimu, tuo atveju, jei kuriant paskyrą pirmiau nurodyti fiziniai asmenys buvo identifiкуoti vien paso ar asmens tapatybės kortelės skaitmeninės kopijos pagrindu, tokie duomenys negalėtų būti laikomi pakankamais duomenimis sandorio šalims nustatyti (CK 1.76 straipsnio 2 dalis) ir (ar) *leidžiančiais identifiкуoti ji siuntusios šalies parašą* (CK 1.73 straipsnio 2 dalis ir 6.192 straipsnio 2 dalies prasme). Tai užkirstų kelią kvalifikuotam tokio identifiкуavimo pagrindu sudarytus susitarimus kaip rašytinius susitarimus.
35. Antra, iš byloje esančių duomenų taip pat nėra aišku, ar šalys iš anksto, t. y. iki reikalavimo perleidimo sutarčių sudarymo, buvo sudariusios susitarimą, kad jų nustatyto naudoti nekvalifikuoto elektroninio parašo teisinė galia yra lygiavertė rašytiniam parašui.
36. Dėl pirmiau nurodytų argumentų nagrinėjamoje byloje nėra pagrindo konstatuoti, kad nekvalifikuoto elektroninio parašo, kuriuo pareiškėja įrodinėjo reikalavimų perleidimo sutarčių sudarymą, teisinė galia gali būti pripažinta lygiaverte rašytiniam parašui EAEOPUPĮ 5 straipsnio 1 dalies pagrindu. Atsižvelgiant į tai darytina išvada, kad nagrinėjamoje byloje pareiškėja neįrodė reikalavimų perleidimo sutarčių sudarymo įstatymo reikalaujama, t. y. rašytine, forma, todėl bylą nagrinėjusių teismų išvada, kad reikalavimų perleidimo sutartys atitinka CK 6.103 straipsnio reikalavimus, laikytina teisiškai nepagrįsta.
37. Kartu atkreiptinas dėmesys, kad, remiantis CK 1.93 straipsniu, įstatymų reikalaujamos formos nesilaikymas sandorį daro negaliojantį tik tuo atveju, kada toks negaliojimas įsakmiai nurodytas įstatymuose (1 dalis). Įstatymų reikalaujamos paprastos rašytinės formos nesilaikymas atima iš šalių teisę, kai kyla ginčas dėl sandorio sudarymo ar jo įvykdymo fakto, remtis liudytojų parodymais šį faktą įrodyti, o įstatymuose įsakmiai nurodytams atvejais sandorį daro negaliojantį (2 dalis). Šio straipsnio 2 dalies nuostatų teismas gali netaikyti, jeigu tai prieštarautų sąžiningumo, teisingumo ir protingumo principams, būtent kai: 1) yra kitokių rašytinių, nors ir netiesioginių sandorio sudarymo įrodymų; 2) sandorio sudarymo faktą patvirtinantys rašytiniai įrodymai yra prarasti ne dėl šalies kaltės; 3) atsižvelgiant į sandorio sudarymo aplinkybes, objektyviai nebuvo įmanoma sandorio įforminti raštu; 4) atsižvelgiant į šalių tarpusavio santykius, sandorio prigimtį bei kitas svarbias bylai aplinkybes, draudimas panaudoti liudytojų parodymus prieštarautų sąžiningumo, teisingumo ir protingumo principams (6 dalis).
38. Pažymėtina, kad CK 6.103 straipsnis netaikytina, jog jame nustatytų formos reikalavimų pažeidimas reikalavimo perleidimo sutartį daro negaliojančią. Atsižvelgiant į tai, vien rašytinės formos reikalavimo nesilaikymas neužkerta kelio pareiškėjai įrodinėti reikalavimų perleidimo fakto remiantis kitais įrodymais.
39. Pareiškėja kartu su 2022 m. gegužės 4 d. prašymais dėl vykdomųjų dokumentų pakeitimo ir vykdymo išlaidų apmokėjimo antstoliui pateikė daugybę dokumentų, kuriais grindė reikalavimų teisių perleidimą. Tuo tarpu bylą nagrinėję teismai, byloje esančių duomenų pagrindu nepagrįstai konstatavę, kad reikalavimo perleidimo sutartys atitinka CK 6.103 straipsnio reikalavimus, iš esmės netyrė, ar pareiškėjos antstoliui pateikti duomenys sudaro pagrindą konstatuoti reikalavimo perleidimo sutarčių sudarymą kitokia nei rašytine forma. Atkreiptinas dėmesys, kad dauguma byloje esančių duomenų yra pačios pareiškėjos deklaracijos apie sutarčių sudarymo aplinkybes (pvz., pateiktame dokumente, įvardytame kaip „Priedas prie Reikalavimo perleidimo sutarties Nr. 2022-04/71“, be kita ko, nurodoma, kad „R. A. <...> pasirašė sutartį Nr. 2022-04/71 SMS žinute iš telefonnr. (duomenys neskelbtini), sutartis pasirašyta įvedus SMS gautą kodą (duomenys neskelbtini)“, nepateikiant iš esmės jokių šias deklaracijas patvirtinančių įrodymų (pvz., skaitmeninių įrodymų). Vis dėlto teismai, konstatavę, kad nors byloje esantys duomenys neleidžia nustatyti, kad buvo sudaryta rašytinė (ar jai prilyginta) sutartis, turėjo spręsti dėl byloje esančių duomenų pakankamumo siekiant nustatyti, ar sutartis apskritai buvo sudaryta, nors ir ne įstatyme reikalaujama rašytine forma.
40. Atsiliepime į kasacinį skundą pareiškėja, be kita ko, nurodo, jog pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktiką tokio sutarties pasirašymo užtenka, kad reikalavimo perleidimo sutartys būtų laikomos sudarytomis rašytine forma. Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį, kad pareiškėjos

nurodytoje Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinėje byloje Nr. e3K-3-36-781/2022 ir nagrinėjamoje byloje nustatytos aplinkybės skiriasi. Esminis skirtumas yra tai, kad nurodytoje byloje iš esmės nebuvo ginčo, kad viena iš ginčo šalių – vartojimo kredito davėjas savo įsipareigojimus pagal ginčijamą sutartį jau buvo įvykdęs, o antroji šalis – kredito gavėjas sutiko su faktu, kad vartojimo kredito sutartis buvo sudaryta ir jis pinigų gavo, tačiau neigė žinojęs vartojimo kredito sutarties turinį. Tuo tarpu nagrinėjamos bylos specifika pasižymi ir tuo, kad reikalavimo perleidimo sutarties sudarymo faktą įrodo išimtinai pareiškėja, byloje nėra įrodymų, patvirtinančių reikalavimų perleidėjų R. A. ir N. S. poziciją dėl sutarčių (ne)sudarymo.

Dėl bylos procesinės baigties

41. Apibendrinama nurodytus motyvus, teisėjų kolegija padaro išvadą, kad bylą nagrinėję teismai neteisingai taikė teisės normas, reglamentuojančias reikalavimo perleidimo formai keliamus reikalavimus ir šių reikalavimų nesilaikymo pasekmes, todėl teismų priimti sprendimai yra neteisėti ir nepagrįsti. Kasacinis teismas pats faktinių aplinkybių nenustato ir yra saistomas teismų nustatytų aplinkybių (CPK 353 straipsnio 1 dalis). Panaikinus skundžiamus teismų sprendimus ir pagal šioje nutartyje pateiktus išaiškinimus turi būti nustatytos ir įvertintos faktinės aplinkybės, susijusios su reikalavimo perleidimo sutarčių sudarymu, todėl byla grąžintina nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui (CPK 360 straipsnis). Nagrinėdamas bylą iš naujo, teismas, be kita ko turėtų nustatyti, ar pareiškėjos antstoliui pateikti duomenys sudaro pagrindą konstatuoti reikalavimo perleidimo sutarčių sudarymą kitokia nei rašytine forma.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 360 straipsniu, 362 straipsniu,

n u t a r i a :

Klaipėdos apylinkės teismo 2022 m. rugsėjo 1 d. nutartį ir Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. lapkričio 10 d. nutartį panaikinti ir grąžinti bylą Klaipėdos apylinkės teismui nagrinėti iš naujo.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai   Gediminas Sagatys

Antanas Simniškis

Donatas Šernas